Magyar Irodalmi Hírlevél

Magyar irodalom csak egy van, de ez olyan hatalmas kincset ér, hogy mindenkit gazdaggá tehet, aki e tiszta forrásból frissíti fel lelkét és elméjét!

Árvai vár.

Sík Sándor talán legszebb trianoni éneke

Szent Ferenc: *NAPHIMNUSZ*

Zrínyi Miklós (1620-1664)

Petőfi Sándor: A XIX. század költői

Építő erő Wass Albert szavaiból

A NAGYSZOMBATI ÉS A POZSONYI NYOMDA

A Balassi-kard idei díjazottjai: Ágh és Ridland

A FÉNYÖZÖN ÉS A VÍZÖZÖN

2010 március negyvenedik megjelenés

Árvai vár.

Az árvai vár egy szoros völgyben, mondhatni Árvamegye közepén fekszik, a völgyet képező Priszlop, Kicsera s Knazsai hegyektől egészen elszigetelten függő szikla ormán, keletről az Árva-folyó, északról Priszlop-hegye, délről s nyugatról az északi s keleti részről Gallicziába vezető országutak egyesülésénél a vár tövében Várallya helység övezik. Kilátása, mellynek keletről a távol kéklő örökös hóval boritott Kárpátok szikla bérczei, délnyugatra a turóczi hegyek vetnek határt, kellemesen lepi meg nemcsak az idegen látogatót, de a bennszülöttet is.

E vár hármas vár vala, s mindegyike a három várnak egymástól elkülönözve levén, már az épitési módot is mutatja, hogy nem egyszerre épültek. – Keletkeztének korát, valamint első épitőjének nevét is a bizonytalanság homálya födi. A hagyomány szerint a fellegvárat templarius szerzeti barátok épitették; de bár ki legyen első alapitója? Annyi bizonyos, hogy a XIV. században Mátyás idejében már mint neves erősség szerepelt.

A meredek bejárás nyugoti, azaz a helység felőli oldalról vezet fel. A legalsó kapu felett ma is jó állapotban levő s őrtanyául szolgáló szoba van. Alig 30 lépésnyire nyilik a második kapu, felette szinte lakható szobák vannak, mellytől közvetlenül kezdődik egy hosszu bolthajtásos folyosó. A folyosó homlokzatán e latin felirás olvasható: „Post conflagrationem totius arcis totalis restauratio facta sub Direct. Excellmi Dni Comitis Francisci Zichy de Vásonkeő Anno 1800.” Innét mintegy 10 lépésnyire a harmadik kaput találjuk. Ezen kaputól balra egy tágas négyszegkövekkel kirakott bástyaudvarra juthatni, melly udvartól van a második kapu feletti épületekbe a bejárás. Itt a falakban több golyó helye található, tanuságul, hogy a Rákóczy- és Tököly féle zavarokban e vár is szenvedett.

A fenntebb emlitett harmadik kapu az alsó vár belső udvarára vezet. Ezen udvart az alsó vár belépületei veszik körül, u. m. a vári templom diszes régi oltárával s egyházi butorzatával; az oltár bal oldalán áll gróf Thurzó György néhai nádor életnagyságu fehér márványszobra, lábai alatt fekete márványtáblán e latin felirás diszlik:

Hongoriae Prorex iacet hic, Comes ille Georgi
Thurzó, Palatin: quem fama ad sidera tollit.
Sive togam inspicias sive sagum, sunt omnia facta
Non hominis, quales iam sunt, sed facta deorum
Tantum fata docent illum mortalibus ortum

A templom falain függnek a Thurzó s Czobor családok czimerei. A templommal egy vonalban áll a mostani tömlöczőri egykori várkápláni széplak. Ezen épületektől az udvaron levő nehány lépcsőn feljebb haladván, a balról fekvő igen csinos s jókarban levő lak ajtaja felett egy márványtáblán látható e latin diszes metszésü versezet:

Jehovae Opt. Max. Sacrum.
Dum tenet Hugnariae Mathias sceptra secundus
Atque Bohemorum res populosque reget,
Celsa Palatini Proregis et auspice Christo
Fortiter expediens munia Thurzó Comes
Anno Dni MDCXI.

E szerint az alsó vár gróf Thurzó György költségén 1611. épült.

E lakon felől volt az egykori fegyvertár, sajnos, hogy a régi fegyvereket az 1848-ki mozgalmak magokkal sodorták.

Ez alsó vár még jó karban levén, minden részében lakható, valamint is jelenleg az árva-thuróczi fegyenczek egy részének öriztetésére fordittatott.

De lépjünk most a középső várba. Már az alsó vár udvaráról láthatni az erős vassarkot, mellyen valaha a vonóhidat leereszték és felhuzák. E felvonóhid kapujának jobbján ma is láthatók nyomai, hogy az őrtanyák hajdan itt állottak, szemközt velök az istállók. A nehány lépésnyi nagyságu udvar egyik szegletében szemünkbe ötlik egy félig sziklából faragott, s félig téglából épitett bolthajtás, melly alatt igen mély, most azonban már rom, de mindig elegendő vizzel biró kut van, melly kut jobbján kőben faragott nagy, most már félig beomlott barlang szája tátong; egykor tán fegyvertelen nép menhelyéül szolgálhatott. Sajnos, hogy a középső vár csak födéllel ellátott rom, mert rommá tevé a háromszoros tüzvész, s róla csak azt jegyezhetem még meg, miszerint egy ajtaja felett e betük D. G. Z. s ez év szám 1240 találtatik, egy másik ajtó felett a festék kopottsága miatt már alig olvasható:

Dominus. – – – – –
Noster in eo sperabimus.

E középső várból falépcsőkön feljuthatni a 72 ölnyi magas sziklán lebegő felső várba, legalján egy tágas szobában van a száraz kut; cserép csövek segedelmével, a vártetőről gyüjtöttek ebbe vizet, mindjárt mellette a szélmalom volt. Jobbra nehány lépcső vezet fel a középső s felső vár egyetlen bolthajtásos szobájába, ajtaja felett; „Impensis Francisci Thurzó erectum Anno 1561” olvasható; s ha nem sajnálunk a szobából vagy 12 lépcsön alászállni, a kis vasrostélyos ablaku pinczeféle terembe jutunk; itt látható azon börtön ajtajának rése, mellyben Várday Pétert kalocsai érseket Mátyás király elzáratta. Hogy ez nem csupán rege, hanem tény, tudjuk a magyar történetből, hol is a dicső Hollós Mátyás királynak ezen szavaival találkozunk; „Árva fusti Petre, Árva eris et in Árva morieris.” – Elzáratásának ideje 1484. évre esik, a midőn a fennnevezett érsek Mátyás Királyt Fridrik császárrali költséges háboruira s hihetőbb az 1479-ik olmüczi-békekötés csekély eredményére emlékeztetni merészlette, és tartott fogsága a nagykirály haláláig. Utóda Ulászló király trónra lépte után a pápa közbejárása által szabadon bocsáttatott. – A kis börtön csak 1 ölnyi hosszu, 1 ölnyi magas, és 1/2 ölnyi széles, de hogy ez csakugyan a fennnevezett érsek börtöne-e, adatokkal bebizonyitani nem lehet.

S e történelmi sokszor regélni hallott tény mondatá vélem, hogy e vár már a 14-ik században mint erősség szerepelt; Galliczia határán levén lehetséges, miszerint béke idején Mátyás itt tartotta jól lengyel vendégeit.

Péter börtönétől csiga lépcső vezet fel a legfelső épületbe, hol ismét egy ajtón a fentebb mondott metszés található, tanuságul, hogy Thurzó Ferencz az általa kiváltott várat mint inscriptionarius javittatta ki.

Nem lesz tán felesleges a vár történetéről is szólni röviden valamit.

Mint mondám a vár eredete s eredetének ideje bizonytalan, s azért első birtokosát sem lehet megnevezni, annyit azonban bizonyossággal állithatni, mikép első birtokosa kezei közül bár mi uton a koronára szállván, mint korona java majd mint inscriptio, majd pedig mint zálog nemcsak magyar de lengyel és silesita főurak birtokába jutott. Illy módon birhatta valaha a Komorovszky lengyel grófi család, illy uton juthatott mint zálog Szedleniczky Vincze silesita nemes kezébe. A Szedleniczky családtól gróf Thurzó Ferencz váltotta ki, mint királyi inscriptiót 1556. 1-ső Ferdinánd királytól nyerte, s ezen inscriptiót trónkövetői is megerősitették; mig végre 1606 évben Rudolf király által Thurzó Ferencz fiának Györgynek, Rudolf holta után II-ik Mátyás alatt 1608-ban megválasztott nádornak, királyi adományképen elajándékoztatott.

Thurzó György 1616. elszenderülvén, fiára Imrére szállott mind a vár, mind az urodalom, azonban Thurzó Imre 1621. szinte örökös nélkül mulván ki, 7 nővérének, György leányainak lett e vár sajátja, kiknek örökösei teszik a mai közbirtokosságot. E közbirtokosság tartja fenn s védi a pusztitó elemek ellen ősei e sziklavárát, s benne tartja levéltárát is, mellyben gondosan őrizteték Czobor Erzsébet, Thurzó György nejének férjéhez 1594-ben Pozsonyba intézett levele, s ebben két mártiusi ibolya, mellyet férjének küldött s Thurzó Györgynek ugyanazon éven kelt válaszsorai, fájdalom az évek vörösre változtatták a betüket; de a betük is igen aprók levén ma már csak nem olvashatlanok e becses régiségek.

L...y F. *részlet*

Vasárnapi Újság

Sík Sándor talán legszebb trianoni éneke, itt a szövege tanulságul:

Koldusboton, törött mankón
Jövünk búcsút járni,
Szűzmáriás magyaroknak
Kopott unokái.
Éjfél van a Duna táján.
Magyaroknak éjszakáján
Nincs más, ki virrasszon.
Baráttalan, testvértelen,
Hozzád ver a veszedelem,
Boldogságos Asszony!
Megcsúfolták, megpöködték,
Ami bennük szép volt,
Kilencfelé hasogatták,
Ami rajtunk ép volt;
Tépett testünk megtapossák,
Ragadozók ragadozzák
Édes-kevesünket,
Koporsónkat faragdálják.

– Eléd sírjuk, magyar árvák,
A mi keserünket.

Idegenek megnevetik
Drága magyar szónkat,
Idegentől kéregetjük
Kenyerünket, sónkat.
Magyar kezek szántogatnak,
Régi rögön új uraknak,
Néped hegye-völgyén.
Más arat, hol mi vetettünk:
Jövevények, szolgák lettünk
Úr-apáink földjén.
Boldogasszony, ezer évig
Édesanyánk voltál,
Eleink, ha hozzád sírtak,
Hozzájuk hajoltál:
Száz ostorral ostorozzon,
Csak ez egyért, Boldogasszony,
A jó Krisztust kérd meg:
Négy-víz-parton, három-hegyen
Mindörökké magyar legyen
A máriás ének.

Szent Ferenc:

NAPHIMNUSZ

Felséges Úr, mindenható s jó mindenek felett!
Tied a dicsőség, dicséret, áldás
és minden tisztelet!
Minden Téged illet, Felség, egyedül
s nincs ember, aki Téged méltón emleget.

Dicsérjen s áldjon, én Uram
kezednek minden alkotása,
különösen bátyánk-urunk, a Nap,
ki nappalt ád, világít és minket megvidámít.
Fényes ő és ékes ő és sugárzó roppant ragyogása
felséges arcod képmása.

Áldjon, én Uram, asszony-nénénk, a Hold és minden csillagok,
kiket az égre szórtál és szépek most és kedvesek és csillogók.
Áldjon, én Uram, a mi öcsénk, a Szél,
az Ég s a Lég s a Hó s a Hő s a derűs és borús idő,
kik által éltetsz mindent, ami él.
Áldjon, én Uram, húgunk, a Víz,
oly tiszta, hasznos, jóleső, alázatos és kedves ő.

Áldjon, Uram, mi Földanya-nénénk,
ki tart és táplál minket, hogy megélnénk,
ki füvet hajt és gyümölcsöt terem és sok színes virággal élénk.

Áldjon, én Uram,
minden ember, kit háborúság, baj, gyötrelem ért,
de tűr és megbocsát szerelmedért.
Boldogok, kik mindent békén viselnek,
Te nyújtasz nekik, Felség, egykoron babért.

Áldjon, én Uram,
mi nővérünk, a testi Halál,
ki minden élő embert megtalál.

Akik halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak,
boldogok, akik szentséges akaratodhoz igazodnak,
nem tesz kárt bennük második halál.

Dicsérjétek s áldjátok az Urat,
s adjatok hálát Neki,
s roppant alázattal szolgáljatok Neki!

(Dsida Jenő fordítása)

Zrínyi Miklós (1620-1664)

1620. május 1-jén született a horvátországi Ozalyban vagy Csáktornyán a Muraközben.

Édesanyja, Széchy Magdolna korán meghalt, apja, Zrínyi György 1626. december 26-án halt meg.

1621-ben született öccse, Zrínyi Péter.

1626. február 2-án apjuk Pázmány Péter gondaiba ajánlotta „*árva fiait*”. December 14-én Zrínyi György végrendelkezett Pázmány pozsonyi kúriájában: a katolikus vallásban kérte neveltetni fiait.

II. Ferdinánd Sennyei István püspököt nevezte ki az árvák főgyámjául, Pázmány csak közvetve irányította taníttatásukat. Sennyei püspök protestáns kapcsolatai és a rokon Batthyányak Németújvárott meghitt családi környezetet biztosítottak a Zrínyi árváknak.

1628-35 között Grazban, Nagyszombaton és Bécsben tanul jezsuita iskolákban.

1628-ban a király főlovászmesterré nevezi ki.

1636-ban Itáliába utazik, itt szerzi meg barokk műveltségét, és alapozza meg könyvtárát.

1638-tól életét a török elleni küzdelemnek szenteli.

1642-44-ben kénytelen-kelletlen harcol a harmincéves háborúban.

1646. február 11-én házasságot köt Draskovich Mária Euzsébiával (szerelmes verseiben Violának nevezi).

1648. május elején Bécsben leteszi a horvát báni esküt.

1650. szeptember 24-én meghalt első felesége.

1652 tavaszán Bécsben feleségül vette Löbl Mária Zsófiát.

1655. március 15-én a pozsonyi országgyűlésen mellőzik a nádorválasztásnál.

1663. augusztus 9-én a király kinevezi „*az egész magyar hadsereg főparancsnokának*”. 1664 januárjáig főparancsnok.

1663-64-ben vívja a diadalmas téli hadjáratot.

1664. november 18-án meghal a Csáktornya melletti karsuneci erdőben. (A közvetlen szemtanú, a Zrínyinél vendégeskedő Bethlen Miklós önéletírásában elsőként veti fel kételyét a titokzatos vadkannal szemben.)

A költő és hadvezér prózai művei a török elleni harcot, az egységes nemzeti hadsereg felállítását szolgálták. A *Tábori kis tracta* egy átfogó katonai kézikönyv egyetlen elkészült fejezete. A *Vitéz hadnagy* katonai elmélkedések laza gyűjteménye; középpontjában az ideális hadvezér tulajdonságainak megrajzolásával. A *Mátyás király életéről való elmélkedések* című munkájában Mátyást az ideális uralkodónak tartja, s megrajzolásánál Zrínyi sokat merít Machiavelli *A fejedelem* című művéből, mely a reneszánsz politológiai gondolkodásának, a hatalom gyakorlásának máig alapvető műve.

A *Ne bántsd a magyart! Az török áfium ellen való orvosság* című nagyhatású tanulmányának első részében a helyzetképet rajzolja föl. Zrínyi európai-, sőt világtörténelmi kontextusban vizsgálja az ország helyzetét, s rámutat arra, hogy egyetlen hatalomnak sem áll érdekében a magyarság segítése (elsősorban a török elleni harcban). A belső helyzetet az önzés, a széthúzás gyengíti.

A 2. részben az önálló és állandó hadsereg felállításának igényét fejti ki; a hadsereg parasztokból állna, a nemesség anyagi támogatásával. A zárógondolat -

„*Elfussunk? nincs hová, sohun másutt Magyarországot meg nem találjuk, senki a maga országából barátságunkért ki nem mégyen, hogy minket helyheztessen belé. A mi nemes szabadságunk ez ég alatt sohun nincs, hanem Pannóniában. Hic nobis vel vincendum, vel moriendum est*" - majd Vörösmarty Szózatában teljesedik ki: „*Itt élned, halnod kell!*"

1651-ben Bécsben jelent meg az *Adriai tengernek syrenaia*. A cím emblematikus és enigmatikus. A szirén a barokk esztétikában a költő jelképe (Tasso és Marino is használja); az Adriai-tenger pedig a Zrínyi birtok és Magyarország határa. A cím jelentése: Zrínyi Miklós magyar költő. Tudatosan felépített kötet: tartalmazza első feleségéhez írt szerelmes verseit, az ún. idilliumokat, epigrammákat, a *Feszületre* című ódát, a *Szigeti veszedelme*t, s a kötetet a *Peroratio* zárja.

1647-48 telére készült el főműve, a *Szigeti veszedelem*. A megírás körülményeiről a 9. ének első négy versszakában számol be, hivatkozva arra, hogy a műalkotáshoz szükséges nyugalmat állandóan megzavarja a kanizsai török.

Zrínyi 15 énekben, 1566 versszakban adja elő dédapja 1566-os helytállását, a szigeti ostrom, a vármegszállás történetét.

Az eposz műfaját a Scaligerig visszanyúló barokk esztétikai értékítélet a legmagasabb rendűnek tartja. Dédapja emlékének, az elérendő esztétikai, poétikai és morális célnak a nagyformátumú műfaj felelt meg.

Az 1. versszak részben a római költőelődöt idézi, hiszen Vergilius *Aeneis*ének egyik középkori másolatában szintén hivatkozik a korábban írt szerelmes versekre. Ugyanakkor az utalás tudatos kötetkompozícióra vall, Zrínyi elhelyezi művét a kötet egészében. Jellemzi saját költői természetét, mikor önmagát Vénusz és Mars fiának vallja, s a feladat erkölcsi súlya kényszeríti Mars mellé.

2. versszak a propozíció; első sora Vergilius magyarítása: „*Arma virumque cano*". A további sorok az eposz tárgyát konkretizálják.

3. versszaktól kezdődik az invokáció. A megszólítás: Musa! Kalliopéra, az eposzírás múzsája is vonatkozhat; a stellárium már egyértelműen a Szűzanyára utal. Tasso *Megszabadított Jeruzsálem*ében szintén hozzá fordul (barokk konvenció átvétele). Ugyanakkor a Szűzanya Magyarország védőszentje, akihez Szent István felajánlotta az országot.

A tudatos szerkesztés folytán távol kerül egymástól a két sereg enumerációja: az 1. ének a törökök, az 5. ének a magyarok seregszemléje.

A politeista antik eposzban az istenek mozgatása könnyen megoldható. A monoteista vallásban problémákat vet föl. A műben a keresztény mitológia alakjai a meghatározóak, s csupán színező elemként van jelen a Vergiliusnál is szereplő Alecto fúria illetve Alderán, a török varázsló.

A hagyományos értelemben nincs állandó vagy eposzi jelző, szereplői azonban megőrzik az eposzi hősök egytömbből-faragottságát. Jellembeli változás csupán a két főhős esetében figyelhető meg. Zrínyi és Szulejmán azonos erkölcsi szintről indulnak, a török vezérből azonban zsarnok lesz, Zrínyi viszont megdicsőül.

A verselés vitatott. Zrínyi maga is mentegetőzik a horatiusi fordulattal az esetleges hibákért. Horváth János véleménye szerint a felező tizenkettesnek szabadon kezelt változata; e változások funkcionális vizsgálata még nem feldolgozott.

Ovidius hatását mutatja a mű 15 énekre bontása (*Metamorphoses*). Vergiliustól veszi át Juranics és Radivoj tragikus kalandjának motívumát. Tassótól a szerelmi szálak szövését, a kétféle szerelemfelfogást, -szembeállítást veszi át.

Zrínyinek a műben több paradoxont kellett hitelesítenie. Egy küzdelemnek csak akkor van tétje, hitele, ha a szembenálló felek megközelítően azonos nagyságrendűek. (itt hatalmas túlerő: 100000 Û 2500); másrészt magyar vereséget erkölcsi győzelemmé kellett váltania.Az ellentmondást erkölcsi, eszmei szinten úgy oldja fel az elbeszélő, hogy Zrínyi és a magyarság összeforrott, erkölcsös közösség; a mű végére széthúzóvá váló török sereg ellentéte. De ellentétei az író Zrínyi korának magyarságának is, és megvalósítói is azoknak az eszméknek, melyeket a költő-hadvezér prózai munkáiban kifejt. Tartalmilag, szerkezetileg kisebb epizódokra bontja a történetet, ahol a szembenálló felek létszáma megegyezik. Az első ostromot csak a tizedik énekben írja le. Az eposzi konvenciónak megfelelően szereplőket rendel egymás mellé a két táborból: Zrínyi - Szulejmán; Deli Vid - Demirhám.

A mű legnagyobb értéke a rendkívül tudatos kompozíció. Az expozíció (1-6. ének) három szálon indítja a cselekményt: Isten haragja az égben, Arszlán budai basa vállalkozása, Zrínyi imája. A három szálat a harmadik énekben fogja össze Zrínyi. A fő cselekményt a 7-13. ének tartalmazza. Az átgondoltan elhelyezett epizódok felerősítik egymást: A 10. ének nagy magyar sikerét egyszerre ellenpontozza és előrevetíti Juranics és Radivoj tragikus kalandja. A 12. énekben történik a török sereg lázadása, ezt előzi meg Delimán és Cumilla tragikus szerelme, ezt ellenpontozza Deli Vid és Borbála házastársi hűségen alapuló szerelme. Az ismétlődő mozzanatok ritmikusan tagolják a művet: török haditanács (8., 13. ének); Deli Vid és Demirhám párviadalai (8., 11., 15. ének). Szerkezeti és világképi szükségszerűség a galamb elfogása, hiszen a véletlen, a szerencse forgandósága a barokk világkép egyik központi gondolata. A befejezés a 14-15. ének. A 14. énekben az alvilág, a pokol erői kapcsolódnak be a küzdelembe, a 15-ben a mennyei légió is, s ez nem csupán a kötelező isteni gépezet szerepeltetése a műben, hanem ezzel Zrínyi a barokk egyik legfőbb kompozíciós eljárását, a fény és árnyék, fény és sötétség elvét alkalmazza. A barokk világképének megfelelően Zrínyi és a magyar sereg apoteózisával ér véget az eposz.

Az első énekben megfogalmazza Zrínyi a magyarok bűnhődésének okait. Zrínyi saját ítéletét Istennel, illetve a törökökkel mondatja ki. A magyarok elfordultak Istentől, ennek következtében megsértik az erkölcsi normákat.

Az alapvetően vallásos jellegű érvelésben nyoma sincs a korra oly jellemző felekezeti egymásra mutogatásnak; bár a mű egésze a katolicizmus szellemiségét sugallja, a büntetés jogosságát sugalló érveket a protestáns prédikátoroktól veszi át Zrínyi.

Ily módon Zrínyi azt is érzékelteti, hogy a kereszténység, illetve az ország védelme érdekében túl kell emelkedni a felekezeti vitákon. Szelim, Szulejmán apja a büntetés politikai, társadalmi vetületét, okát adja meg: az egység hiánya, a magára maradottság, a vezérnélküliség.

Az értékrend csúcsán az Istennek tetsző élet, illetve az ezt megvédő hős áll („*miles Christi*"). Ezt követi a hírnév, mely a véges emberi életet a halál után is élteti. Majd a közösségért felelősséget vállaló, a közösséget szolgáló ember képviseli Zrínyi számára az eszményt.

A Szigeti veszedelem személyes hitelű eposz, hiszen szerzője tárgyához értő hadvezér volt, aki „*nem iszonyodásból ismerte az embervért, mint az udvari költők*", és „*aki maga is benne van az eposzban, maga is epikus hős*". Szerb Antal szerint ezt úgy kell elképzelni, mintha az *Iliász*t Akhilleusz írta volna meg, vagy „*az Aeneist a gyermek Ascanius, akit kézen fogva vezet ki atyja az égő Trójából*"

EPIGRAMMATA
(EPIGRAMMÁK)

ATILLA

1.

Isten haragjának én szelleti voltam,
Mikor ez világot fegyverrel nyargaltam,
Vércataractákat karddal árosztottam,
És mint egy villámás, földet megfutottam.

2.

Én vagyok magyarnak legelső királyja,
Utolsó világrészrül én kihozója!
Én lehetek tehát magyarnak példája,
Hirét s birodalmát hogy nyujtsa szablyája.

BUDA

Mely rosszul alkhatnak egy királyi székben
Méltóság és egy esz, az mely engedetlen,
Rólam és Remusrul példát vehet minden
Vesztő, mert nem fértem az bátyám székiben.

SZIGETI ZRINI MIKLÓS

Mint Hector Troiának,
Ugy én Szigetvárnak
Erős őrzője voltam;

Mutattam pogánynak,
Hogy nagy Jehovának
Kedves szolgája voltam,

És előbb éltemet,
Hogysem hüvségemet,
Testembül kibocsáttam.

DELI VID SARKOVICS

Én is nem keveset
Tettem, hogy elesett
Világrontó pogány eb;

Nagy csorbát csináltam
Az ottoman holdban:
Nem lesz immár serényebb;

Uramért, hazámért,
Nagy Isten fiáért
Életem volt legkissebb.

Könyvajánló

A könyv adatai

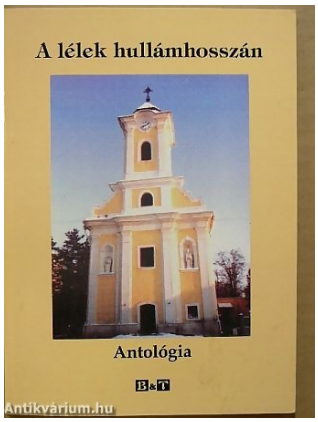

20 cm x 14 cm

A könyv címe:	**A lélek hullámhosszán**
Alcím:	**Antológia**
A könyvhöz kapcsolódó név/nevek:	Dobos Hajnalka (Szerző) Fenyvesi Lilla (Szerző) Fenyvesi Miklós (Szerző) Gaál Ernő (Szerző) Halasi Tamás (Szerző) Hollósi György András (Szerző) Horváth Mária (Szerző) Jezsik Zoltán (Szerző) Katona Margit (Szerző) Kolozs Marcella (Szerző) Kovács Cintia (Szerző) Majzik Piroska (Szerző) Mészáros Attila (Szerző) Nagy Eszter (Szerző) Radics Renáta (Szerző) Romhányi Ilona (Szerző) Sallai Ottó d'Orlandó (Szerző) Semperger Nikolett (Szerző) Túri Imre (Szerző) Urbán Gizella (Szerző)
Kiadó:	Bába Kiadó
A kiadás helye:	Szeged
A kiadás éve:	2005

Előszó

A gondolkodó emberre jellemző, hogy életének legfontosabb eseményeit, érzelmeit írásba foglalja. Talán nem is létezik olyan ifjú, aki verset nem ír, évekig őrzi, később vagy közkinccsé teszi, vagy egyszerűen eldobja. Tanulnak, megismerkednek az irodalmi nyelvvel, amely újabb próbálkozásra ad lehetőséget.

Természetesen a sok-sok emberi érzést kell mindenkinek átélni. Az átlagos íróember akkor akarja a világot telekürtölni, írni, amikor az érzelmei az események miatt a legerősebbek. Tapasztalatból tudjuk, hogy ez a pillanat a legkevésbé alkalmas megörökítésre, mivel elsősorban a magunk érzelmével vagyunk elfoglalva.

A költészet maga művészet, amelynek megvan a maga formai, alaki és tartalmi egysége, kifejezésmódja.

A lélek hullámhosszán című antológia a Tápiószecsői Irodalmi Baráti Kör-amely 2004-ben alakult-20 tagjának közös munkája. Céljuk,hogy a vers, a líra ne vesszen ki rohanó világunkban.

Életrajzukból tudjuk, hogy ma még középiskolás és az egészen időskorúak közösségét foglalja magába a társaság. Az antológia alkotói szinte kivétel nélkül benső élményből, velük történt eseményből igyekeznek kifejezni meglátásaikat, erkölcsi felelősséget vállalva és mutatva másoknak, de önmaguknak is.

A kedves Olvasó az Antológiát lapozgatva bizonyára talál magának tetsző írásokat, hozzájuk vissza-visszatérve megoszthatja bánatát, megsokszorozhatja örömét. Kiadó

Petőfi Sándor: A XIX. század költői

A XIX. század költői (Hungarian)

Ne fogjon senki könnyelműen
A húrok pengetésihez!
Nagy munkát vállal az magára,
Ki most kezébe lantot vesz.
Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalmad s örömed:
Nincs rád szüksége a világnak,
S azért a szent fát félretedd.

Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,
S követte, melyet isten külde
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.

Előre hát mind, aki költő,
A néppel tűzön-vízen át!
Átok reá, ki elhajítja
Kezéből a nép zászlaját.
Átok reá, ki gyávaságból
Vagy lomhaságból elmarad,
Hogy, míg a nép küzd, fárad, izzad,
Pihenjen ő árnyék alatt!

Vannak hamis próféták, akik
Azt hirdetik nagy gonoszan,
Hogy már megállhatunk, mert itten
Az ígéretnek földe van.
Hazugság, szemtelen hazugság,
Mit milliók cáfolnak meg,
Kik nap hevében, éhen-szomjan,
Kétségbeesve tengenek.

Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
Mert itt van már a Kánaán!

És addig? addig nincs megnyugvás,
Addig folyvást küszködni kell. -
Talán az élet, munkáinkért,
Nem fog fizetni semmivel,
De a halál majd szemeinket
Szelíd, lágy csókkal zárja be,
S virágkötéllel, selyempárnán
Bocsát le a föld mélyibe.

1847

La poetoj de la XIX. centjaro (Esperanto)

Facilanime sin neniu
dediĉu al surkorda lud':
tre gravan taskon entreprenas,
kiu nun tuŝas al liut'.
Se vi kapablas sole kanti
pri l' propraj ĝojo kaj dolor',
ja vin la mondo ne bezonas,
la sanktan lignon metu for!

Ni migras en dezerto, kiel
la judoj laŭ la voj-preskrib'
de l' flamkolono, kiun Dio
alsendis por la migra trib'.
Nuntempe, kiel flam-kolonojn,
poetojn donis Dia man',
ke ili gvidu la popolon
el la dezert' al Kanaan'.

Poetoj, do tra fajro-akvo
ek por popol', ek por la ver'!
Malben' al ĉiu forĵetinta
standardon de l' popol-liber'!
Malben' al ĉiu postrestanta
pro pigro aŭ pro malkuraĝ',
ke, dum aliaj luktas, ŝvitas,
li mem ripozu en ombraĵ'!

Estas profetoj falsaj, kiuj
malice trompas per malver',
dirante: Haltu, ĉar ni staras
jam sur la promesita ter'.
Mensog', mensog' impertinenta!
Jen milionoj por refut',
kiuj malsate, malespere
sin trenas sub la ŝarĝ' de brut'.

Se preni el abundo-korbo
egale ĉiu povos jam,
se lokon ĉe la rajto-tablo
egale ĉiu trovos jam,
se lumo de spirit' lumigos
Ĉiun fenestron de kaban',
tiam ni povos diri: Haltu,
jen estas jam la Kanaan'.

Sed plu ĝis tiam, plu senhalte,
ni penu, luktu plu sen ĉes'!
Se l' vivo eble la klopodojn
pripagos per nenia prez',
ja l' mort' okulojn niajn fermos
per milda kiso, dolĉa rav',
kaj silk-kusene per florĉeno
sublasos nin al tomba kav'.
Kalocsay, Kálmán

http://egalite.freeweb.hu

Építő erő Wass Albert szavaiból

A Kárpát-medence és a világ magyar közösségei idén februárban is összefognak, hogy több mint egy napon át tartó közös felolvasással megidézzék Wass Albert hagyatékát. Idén először más szellemóriásainkat is segítségül hívunk, tehát a magyar irodalom egészéből kívánunk meríteni.
Az eddigi két alkalom 2004-ben és 2009-ben nem hagyott kétséget afelől, hogy ezekben az órákban a lelkünk emelkedik, kapcsolataink mélyülnek, közösségeink épülnek. Nem utolsó sorban kulcsfontosságú üzeneteket kapunk: iránymutatást és eszközöket nemzetünk sorsának megfordításához.
Várjuk szeretettel a világ magyar közösségei, a magyar emberek csatlakozását, támogatását és részvételét felolvasóként vagy akár csupán hallgatóként a már jelentkezett 13 településen és a remélt új helyszíneken!
Az időpont: 2010. február 26 és 27.
Részletek és tudnivalók a **http://www.wassalbertfelolvasas.hu** oldalon találhatóak, jelentkezni az ott megadott elérhetőségeken lehet.
Az író által is sokszor hangsúlyozott magyar egység jegyében az a kérésünk, hogy egy településen csak egy helyszín legyen. Ha úgy hozza a sors, ennek érdekében működjünk együtt más közösségekkel, szervezetekkel, legyen közös az ünnep.
„Mi az egység? Ha mindannyian ugyanazt akarjuk. Ha mindannyian másképp is akarjuk azt az egyet, már akkor is egység az. A különböző felfogás vität virágzik, s a vita felismerések és tisztázások gyümölcsét érleli. Csak jóindulat kell hozzá és megértés egymás irányában. Tudni és megérteni azt, hogy az is jót akar, aki másképp akarja a jót, mint én."
Wass Albert fent idézett szavai a mai magyarságnak különösen megfontolandóak. S nagyon oda kell figyelnünk egymásra, mert sokkal kevesebb ellenségünk van, mint amennyit el akarnak velünk hitetni… A sokszor tudatosan zajló széttagolásunk ellenszere a bizalom és a törekvés egymás megismerésére. A hírresztelések helyett a másik gondolatainak meghallgatása, cselekedeteinek megismerése.
„…S az ajtó kipattan. És abban a percben, mint ahogy Csaba hunjai alávágtatnak a Hadak Útjáról a mese szerint, úgy vágtatnak elő abból az eldugott kicsike sejtből is az igazi fegyveresek: az összetartás, a leleményesség, a munkakedv és az önbizalom. A jóindulat vezeti őket s a gondolat a fejük fölött lebeg: békességben élni mindenkivel, aki testvér ezen a földön és szolgálni az igazságot."
Hegedűs Gergely András
kezdeményező

A MAGYAR NYOMDÁSZAT AZ ELLENREFORMÁCIÓ IDEJÉN

A NAGYSZOMBATI ÉS A POZSONYI NYOMDA

Hatvan évvel Luther fellépése után a katolikus vezérférfiak arra eszméltek, hogy Magyarországon győzött a protestantizmus. Diadalát nagymértékben a nyomdászoknak köszönhette, kik a nemzeti nyelvű prédikációkat és vitairatokat széltében elterjesztették. A földesurak és az értelmiség olvasta őket, a jobbágyok pedig azt a papot követték, akit uraik egyházuk élére állítottak.

A nyugati államokban az "eretnekek" leküzdésének előharcosa az 1540-ben erre a célra alapított jezsuita rend. A jezsuiták felismerték, hogy a leghatásosabb fegyver a protestantizmus ellen ugyanaz, melyet a protestánsok alkalmaztak a katolikusokkal szemben. Szomszédságunkban, Ausztriában, ők is nyomdákat alapítanak. Példájukat a nyomban követi a még jezsuitamentes királyi Magyarország. 1578-ban a nagyszombati nyomda létesítése már a nálunk is meginduló ellenreformáció egyik első ténykedése.

Telegdi Miklós nagyszombati plébános és nagyprépost, a törökök elől odamenekült esztergomi főegyházmegye kormányzója közvetlenül tapasztalta, hogy Nagyszombat lakossága hamarosan áttér a protestáns hitre, ha nem védekezik Bornemiszáék ellen. Ő is kezdett postillákat meg hitvédelmi munkákat írni, melyeket eleinte Bécsben Hoffhalter Rafaelnél nyomatott, majd 1577-ben megvásárolta a bécsi jezsuiták heverő, már eléggé elhasznált nyomdafelszerelését. A vételár a bécsi rendházfőnöknek a római jezsuitagenerálishoz intézett jelentése szerint 500 forint volt. Összegét a nagyszombati káptalan bocsátotta rendelkezésre, amiért is a nyomda Telegdi halála után a magyar királyi udvari kamara ítélete értelmében a káptalan tulajdona lett. De jellege szerint nemcsak egyházmegyei, hanem országos nyomda is. Amit ugyanis Telegdi a jezsuitáktól elég romlott állapotban megvásárolt, nem volt alkalmas a tervezett üzem berendezéséhez. Felszerelését ki kellett egészíteni, betűanyagát felfrissíteni, bécsi kismesterektől cifrákat s az egykori Singrenius nyomdából származó iniciálé-készleteket beszerezni, magyar szövegekhez ékezett betűbélyegzőket és matricákat rendelni, s a nyomdahelyiségnek megfelelő bútorzatot ácsoltatni. Mindez tetemes költségeket okozott, s ennek fedezésére a király 1000 forintot utalt ki az esztergomi érsekség jövedelméből. Sőt, miként az udvari kamara jogi véleményében megjegyezte, püspökök, udvari méltóságok s más egyházmegyék káptalanjai is hozzájárultak.

A látképeken sok hegyes templomtornya miatt tűpárnára hasonlító Trna-parti hivatalnok városban Telegdi volt a legnagyobb úr - a Pozsonyban lakó esztergomi érsek helyettese, a nagykáptalan tömérdek hivatalának fő főnöke - ideje nagyobb részét mégis a plébániáján berendezett nyomdában töltötte. Volt ugyan művezetője, az augsburgi nyomdászcéhbe tartozott Otmar Bálint, aki mellett Peechi Lukács káptalani ügyész a korrektori tisztet töltötte be, de mindennek az irányítója maga Telegdi.

Az egyetlen nyomda az országban, melynek zaklatástól nem kell félnie. Privilégiumát az udvari kancellária csigatempója miatt ugyan csak 1584-ben kapta, ugyanabban az évben, melyben Bártfa, de a király hangsúlyozza benne, hogy eddig is "tudtunkkal és akaratunk szerint" működött. Megszüntetésre ítél valamennyi, hasonló engedélyt felmutatni nem tudó nyomdát, s elrendeli, hogy a nagyszombati kiadványokat az országban sehol utánnyomatban nem szabad terjeszteni. Külföldről sem szabad ilyeneket behozni, - elkobzás és tíz arany bírság járna érte.

E privilégium egyúttal az első hazai kötelespéldány-rendelet: meghagyja, hogy a tipográfia minden termékéből 3-3 példányt fel kell terjeszteni Bécsbe a magyar királyi kancelláriához. Nem a nyomtatványok fennmaradása volt a célja, mint mai kötelespéldány-törvényeinknek, hanem - bizalom ide, bizalom oda, az ördög sohasem alszik - az ellenőrzés. Legalább három ellenőrnek kellett a nyomtatványokban kárhoztatandó gondolatokat nyomozni. Ilyeneket azonban a nagyszombati nyomda kiadványaiban sohasem találtak.

Telegdi "az felseges Romai Chaszarnac Kegyelmes engedelmeböl" 1578 októberében megjelent saját magyar nyelvű 920 oldalas munkájával, az *Evangéliumi magyarázatok második rész*ével kezdte meg működését. (Első kötetét egy évvel korábban Bécsben, ugyancsak császári engedéllyel, Appfl Mihálynál nyomatta.) Utána nemcsak a saját alkotásait - postillát, Bornemiszával folytatott hitvitát -, hanem népies iratokat, magyar nyelvű kalendáriumot s közhasznú könyveket adott ki, köztük a magyar törvények gyűjteményét, a *Corpus Juris*t, melyet a nyitrai püspök, Mossóczy Zakariás állított össze. Telegdi 1586-ban bekövetkezett haláláig, kilenc év alatt, összesen 8 magyar és 6 latin kiadványt nyomatott, - együtt 4064 oldalon. A termelés évi 450-460 lapnyi csekély átlagából következtetve csak egyetlen sajtón. De így is elérte, hogy Nagyszombat a magyar katolikus világ művelődési és irodalmi központja lett, tipográfiája pedig Kolozsvár, Debrecen, Vizsoly és Bártfa mellett az ország legteljesítőképesebb nyomdájává fejlődött.

Halála után a vezetést az eddigi korrektor, Peechi Lukács vette át. Miként Telegdi, ő is tudós és író, s emellett művész, aki kiadványaihoz maga rajzolta az illusztrációkat. Még Telegdi idején ő szerkesztette a hamarosan híressé vált piros-fekete nyomású nagyszombati kalendáriumot (első évfolyama 1579-re szól), az első magyar képes naptárt, magyaros alakokat ábrázoló hónap-fejlécekkel. Gyakorlati tanácsokat adó versikékkel fűszerezte, melyek a gazdasági és a ház körüli teendőket tárgyalták klasszikus mértékű sorokban. Utánuk az aktuális eseményekről, háborúkról, csodákról tájékoztatta a magyar népet s a kisnemeseket, kiknek az imádságos könyv mellett a kalendárium volt az egyetlen olvasmányuk.

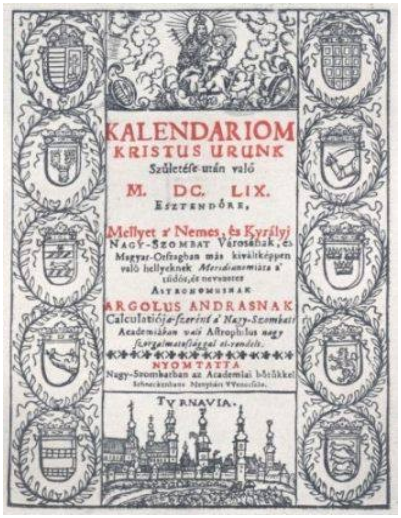

A nagyszombati nyomda 1659. évi kalendáriumának címlapja

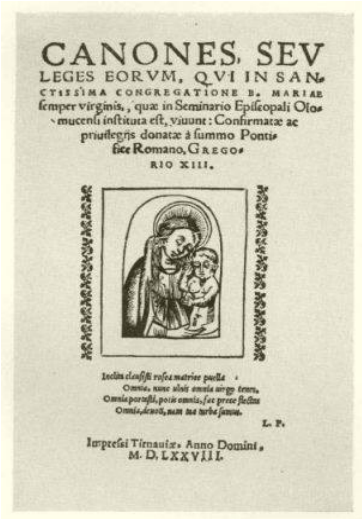

A nagyszombati 1578. évi Canones címlapja

Nyomdavezető korában kiadványai közt - az évenként megjelenő naptáron kívül - még hétnek ő maga volt a szerzője. Legérdekesebb a magyar növénytan története szempontjából nevezetes *Az Keresztyén szvzeknec Tiszteseges koszoroia* (1591) sok botanikai képpel, köztük a saját kertjével, melyben bemutatta családját, a koszorút kötő Martha asszonyt, a fűzfalovon lovagló Lackót és az egyik kezében madarat, a másikban virágot tartó Emrét. A jelenet fölött két szárnyas, kövér angyalka tartja koszorúban a család nevét. A naiv és bájosan elmélkedő művecske utolsó oldalát nyomdászjelvényével díszítette. Ez a saját címere. Más, 1591 utáni kiadványaiban, kalendáriumok és *Az keresztyen hadakozásnac tüköre* végén is felhasználta. 1603 után nem találkozunk többé a nevével. Egy akkori latin kiadvány impresszumában a műhely elnevezése "Typographia Capituli Strigoniensis" - az esztergomi káptalan nyomdája. Kiadói tevékenységében ugyanakkor új korszak kezdődik Pázmány Péter műveivel. Ekkor jelent meg első magyar könyve, a *Felelet az Magiari Istuan Saruari Praedicatornac az ország romlasa okairvl irt köniuere*.

Peechi halála után hosszú tespedés következik. Fő oka, hogy Forgách bíborosérsek új nyomdát szervezett Pozsonyban - a nagyszombati felszereléséből. Fokozatosan egész állagát átvitette, s 1620 után a kifosztott nagyszombati tipográfia két évtizedre nem ad életjelt magáról. A pozsonyi igazgatója Káldi György, a jezsuita kollégium bibliafordító rektora, majd páter Némethi Jakab. Legszebb kiadványai Pázmány Péter bécsi eredetű rézmetszetekkel díszített munkái.

A pozsonyi nyomda fénykora 1635-ig tartott. Ekkorára betűkészlete felfrissítésre szorult, s páter Némethi Wucherer Máté bécsi betűöntőnél közel 500 font betűt vásárolt 237 forintért, s ezenkívül lépéseket tett Ferencfi Lőrinc magyar királyi udvari kamarai titkár magánnyomdájának megszerzésére. Ferencfi Bécsben főleg országgyűlési törvénycikkeket nyomtatott, állami megrendelésre, de ő volt első nyomtatója és kiadója Balassa Bálint *Istenes Énekei*nek is, melyeket 1632 és 1635 között adott ki kecses, keskeny kötetkében, remek illusztrációkkal. Típusait csakhamar viszontlátjuk Pázmány Pozsonyban megjelent *Imádságos Könyv*ében.

I.

AZ TEKINTETES
ES NAGYSAGOS.
GYARMATI
BALASSA BALINTNAK
ISTENES ENEKI.
ELSEO.

Mellyben azt mutattya meg, hogy mindenneket Isten az emberekert teremtette, es hogy semmi allando ne legyen.

Vilagon egh alatt ninch olly fele allat kit Isten nem legeltet, Masszot, uszot thuzot, kit vagy az foldchet, vagy szel eghen legeltet, Ado es folyo viz, foldi fok retzu az hayleckal kit legeltet.

Ezek közt az ember mint vizek közte tenger, tetezöbb hatalommal bir, Ertelem.

A 2

ISTENES ENEKI. 83

MAS.

Az Tatárok be jövése, és az Nagysagos BALASSI FERENCZNEK halala iratattak megh.

S. LADISLAVS. R.

PALLAS nem nyughaték ö követét inté, Irist szél lábain Tauriában küldé,

Balassa Bálint és Rimai János Istenes énekeinek előszava a Ferencfi-féle kiadásban

Illusztráció Balassa Bálint Istenes énekeiből

E felfrissítés ellenére azonban most Pozsony járt úgy, mint előbb Nagyszombat: az ő nyomdáját hanyagolják el, hogy a nagyszombatit támasszák fel. Pázmány Péter bíborosérsek 1635-ben megalapította a nagyszombati egyetemet, azt a jezsuita rendre bízta, s visszautalta a Forgách által elvitetett tipográfiai anyagot. A csakhamar nemzetközi jelentőségre jutó új egyetemi nyomda 1640 óta működött, mindenkor az egyetem egyik tanárának igazgatása és a *rector magnificus* felsőbbsége alatt. Impresszuma: "academiai bötükkel", - "typis academicis". Privilégiumot kap a törvények és az országgyűlési irományok kiadására, s természetesen itt jelennek meg a jezsuita professzorok munkái, a vizsgázó hallgatók disszertációi, meg a tömérdek egyéb egyetemi *assertio, thesis* és *libellus gradualis*. A kiadványok megoszlásában a latinok - a magyar nyelvűek rovására - előtérbe kerülnek. Úgyszólván mindegyiknek az elején vagy végén dadogó üdvözlőversek magasztalják a szerzőt és művét. Még jelentéktelen doktori értekezések sem jelenhettek meg, ha 3-4 udvarias versike nem állt jót a kezdő író tehetségéért.

A technikai vezetőket - az ún. *factorokat* - Németországból szerződtették. Az egyiknek, Byller Máténak a szerződésében (1666) azt olvassuk, hogy az egyetemi előadások tanrendjét és a színlapokat ingyen tartozik kinyomatni; köteles az egyetem kancellárja előtt hivatalos eskült tenni, a *rector* előzetes írásbeli engedélye nélkül semmit ki nem nyomathat, az elkészült nyomtatványokat a nyomda *professor prefectus*ának jóváhagyása nélkül senkinek ki nem adhatja. Mint hozzáértőnek selyemszalagra nyomandó címereket és emblémákat kellett vésnie. Lakást bárhol tarthatott a városban, csak éppen a nyomda épületében nem.

IGASSAGRA
VEZERLO
KALAVZ
MELLYET IRT ES
most ismét, helyen meg-jobbitt
van, más-féleképpen ki-bocsatott
PAZMANY PETER
ESZTERGAMI ERSEK
Magyarnak, Pannonian
Istenben MCDXXIIIa
Most más-féleképpen MDC
XXIII. esztendőben.

Pázmány Péter Kalauzának címlapja

A személyzet a kiadványok állapotáról ítélve aránylag nagyszámú lehetett, s ügyeltek arra, hogy értelmes magyar szedőik legyenek. A többi nyomdához képest itt követték el a legkevesebb sajtóhibát.

A személyzet egy ízben az udvari kancelláriához benyújtott panaszban tiltakozott a város által rárótt súlyos adók miatt. A kancellária sajnálkozott, hogy nem tehet semmit, nem avatkozhatik a város autonóm jogkörébe, de fel fogja hívni a magisztrátust a méltányosság gyakorlására.

A tulajdonképpeni személyzet mellett foglalkoztattak rézmetsző művészeket is, köztük olyan nevezetességeket, aminő a holland Ther Portten és Nypoort. Gondot fordítottak továbbá a pompás könyvkötőüzemre, melynek magyaros jellegű, legyező motívumokkal, barokk cikornyákkal, császárképmásokkal és címerekkel gyakran túlterhelt, aranyozott préselésű, ún. nagyszombati kötései múzeumaink féltett kiállítási darabjai, és - legalább a mi szemünkben - felülmúlják bécsi mintáikat.

Znióváralján papírgyártó telepet tartottak fenn, előbb egy, majd két malommal. Vízjegyeiben a jezsuita monogramot látjuk, a címerbe, szívbe, napba vagy virágkoszorúba foglalt *JHS* betűket, a H-ból kinövő kereszttel.

Egy-egy alkalommal a tipográfiai felszerelést ki-kiegészítették. Kollonits bíborosérsek kívánságára Krakkóban cirill betű-készletet öntettek, s ezzel a század utolsó éveiben az első kárpátukrán nyelvű könyveket nyomtatják.

Nagyszombat a legtermékenyebb XVII. századi nyomdánk. Sztripszky az 1600-1700-as évekből 465 nyomtatványát mutatja ki. Más katolikus nyomda csak a XVII. század utolsó negyedében létesült. Az egyik Kassán, szintén a jezsuita rend tulajdonában, a másik a csíksomlyói ferencrendi zárdában. Az előbbi 1674, az utóbbi 1676 óta, és csak szórványosan, ritkán adott életjelt magáról.

részlet

Fitz József

A Balassi-kard idei díjazottjai: Ágh és Ridland

A kortárs magyar költészet egyik elismert nagysága és egy Kaliforniában élő műfordító kapja ebben az évben a Balassi Bálint-emlékkardot.

Az irodalmi díj kuratóriuma Makovecz Imre elnökletével döntött a hagyományosan Bálint napján a magyarok fővárosában átadandó művészi kitüntetésről. Eszerint a magyar költők közül Ágh István, a külföldi irodalmárok közül John Ridland veheti át Balassi kardját.

A 72 éves Ágh István 1965-ben jelent meg első kötetével, a Szabad-e énekelni? című művel. Összesen mintegy harminc kötete jelent meg, a legutóbbi 2008-ban Kidöntött fáink suttogása címmel. Műfordításaival is gazdagította a magyar irodalmat, szláv költők verseit ültette át magyar nyelvre. A jelentősebb elismerései közül 1969-ben a József Attila-díjat vehette át, 1992-ben pedig a Kossuth-díjat kapta meg. Magáról Balassiról egy esszét és több verset írt. „Csizmámra lentről fölragyog a Duna, megsarkallja ezüsttel, útnak indít, most kezdődik a sehovase út, túl a karokból vetett hurkon, te katonád voltam, Uram, és az te seregedben jártam” – olvasható Balassi című versében.

John Ridland 1931-ben született, Kaliforniában él, irodalmat és írásművészetet tanít a helyi egyetemen. Verselését kifinomult formaművészet jellemzi – írja róla a szakirodalom. A magyar irodalom fordításában az egyik legfontosabb teljesítménye a János vitéz angolra ültetése. Az elmúlt évben három Balassi-verset is lefordított, jelenleg többek között Márai-fordításon dolgozik. Magyarul Ballada Brahms névjegyére címmel válogatott verseit adta ki néhány évvel ezelőtt az Európa Könyvkiadó.

Petőfi Sándor, a színész

„Mi volt az az ellenállhatatlan erő, amely csapatostul vonta a reformkor fiataljait a színpad világába, a festett mennyezet nyomorúságos deszkáira? Dicsvágy? Kalandvágy? Hivatás? Bizonyára vagy az egyik, vagy a másik, vagy mind a három együtt. Thália akkor még istennő volt, a színház bűvös erővel rendelkezett a fiatalok előtt. Egyes iskolák rideg kaszárnya szelleme s a fiatalok szabadságvágya is közrejátszott abban, hogy 16-18-20 éves diákok eldobták tankönyveiket, elhagyták a szülői házat, s beálltak „a nemzet napszámosainak”. Katona József, Szigligeti Ede, **Petőfi**, Vajda János, de még a szelíd, óvatos Arany János is elcsábult. Ők és számos társuk hosszabb-rövidebb időre beállottak „aktor”-nak, hogy megkísértsék a „dicsőséget”, s az „ezerarcú Cézár” – a szeszélyes közönség – kegyeitől függő, „sikert” …

1838. Petőfi még csak tizenöt éves volt, és már elragadta a színészélet sodrása.

Vándorszínészek kerültek Aszódra, ahol ő épp a gimnázium IV. osztályát járta.

Hozzájuk akart csatlakozni, de szigorú tanára, Koren, öt markos diáktársával visszavitette az iskolába, ott „lehúzatta” a padra és alaposan elverette.

De **Petőfi** hajthatatlan volt. Beleszeretett a társulat egyik fiatal színésznőjébe, Borcsába, és az ő kedvéért színész akart lenni. A társulat igazgatója azonban csak úgy volt hajlandó őt befogadni, ha előmutatja iskolai bizonyítványát. **Petőfi** ekkor elment Koren tanárhoz és bizonyítványát kérte. Kertelés nélkül bejelentette neki, hogy nem akar tovább tanulni, színész akar lenni. Bejelentésére újabb verés következett volna, de ő már nem várta meg azt. Attól fogva kerülte az iskolát. Koren azonnal írt az apának, s arra kérte, siessen Aszódra, mert fia rossz úton van, s attól lehet tartani, hogy a vándorszínészekkel együtt Sándor is kereket old.

Az apa – megkapva Koren levelét – tüstént Aszódon termett. Az iskolában tett látogatás után a diákszálláson kegyetlenül elverte fiát.

- Hát kell-e Borcsa? Kellenek-e a komédiások? – ezekkel a kérdésekkel kísért minden korbácsütést.

De a fiú nem tört meg.

1839 február közepén elhagyta Selmecet és Pestre vándorolt.

A Nemzeti Színházhoz akart bejutni. Rónai álnéven statisztáskodott egypár hónapig. Ekkor történt, hogy az utcán véletlenül meglátta őt egy Sárkány Sámuel nevű egykori iskolatársa és megszólította:

Szervusz, Petrovics!

A költő hidegen felelt:

Csalódik ön, én nem vagyok Petrovics.

Ne tréfálj, Sándor – vágott vissza Sárkány -, hiszen a fogad is elárul.

(Ezzel a költő egyik kiálló szemfogára célzott.)

De úgy van, barátom – válaszolt most már **Petőfi** félig tréfásan, félig komolyam -, én nem vagyok többé Petrovics, hanem Rónai. Atyámmal keményen meghasonlottunk – kitagadtuk egymást. Ezután következett küzdelmes ifjúságának egyik legnehezebb szakasza: katonáskodás másfél esztendeig.

MAGYAR BIBLIA

Pesti Páter és Badiny-Jós Ferenc kutatásai szerint

A FÉNYÖZÖN ÉS A VÍZÖZÖN

1. Az Ég lakói jól tartották a Szövetséget, Áldás és bőség fénye özönlött a Kusok földjére. ÉN-LIL vetőmagjai kalászba serdültek és gazdag termésük megadta a mindennapi kenyeret.

2. A Tudás Fája is ontotta gyümölcseit és a „tudatlanság”—amit az ősi nyelv SAG-KUG-GA néven mondott – Tudássá lett a Fény özönében.

3. A földi élet sok új tapasztalata – az égi tanítók sugallata által – és a Fokos erejével, a Kusokat tudókká, okosokká és bölcsekké tette.

4. Ekét csináltak s avval szántottak. Vetettek és arattak. Minden munkához szerszámot alkottak. Házakat építettek először sövényből, farudakból, nádból, aztán téglát vetettek. Azzal készítették szép házaikat és a sok ház egymás mellett szép várossá lett. Földjeiket öntözőcsatornákkal táplálták és a bőséges víz életet adott minden növénynek, veteménynek, fának a Nap áldott sugara alatt.

5. Mert ahogyan folyókká lettek a „kezdet” forrásai, úgy a kusok népe is igen megszaporodott. Először csak a folyók mentén telepedtek. Aztán átkeltek a folyókon és megkerülték a tengereket is. Tutajokat, csónakokat és hajókat épített a Fokos ereje és kenderből szőtt vitorláikba kapaszkodó szél vitte azokat a vizeken.

6. És minden úgy volt, mint a Kezdetben. ÍZ-TEN ereje az életet a NAP fényével adta és ez a Fény Lélekként tündökölt a Föld emberében. Mert Földből, Vízből és Tűzből lett az ember világa és az Élet lehelete vette körül azt. A Földön kívül – ÍZ-TEN Nagy törvénye szerinti – Nagy Rendben keringtek az anyaggá lett Világok a nekik is Életet adó Napjuk körül.

7. Az Égből a Fényözönnel szállt az áldás a Földre, de az anyagból lett Föld elemei még nem találtak nyugalmat. A Föld gyomrából kitört a tűz és meglódította a vizeket és a vizek elöntötték a Földet hol itt – hol ott.

9. ÍZ-TEN-ben élő és örökkévaló anyai erő, akit mi AMA-PALIL-nak – az égi teremtő hatalmasság Édesanyjának – neveztünk, egyik leányára bízta a földi teremtmények óvását és gondozását. Mert nemcsak a „kosiak” a Kusok éltek már a Földön. Ők érkeztek „elsőként”, de a „kezdetben”, amikor a Föld Napja már más csillagképeken át ért a Földre, betelepült a Föld a többi csillagképek szülöttjeivel is. Szükség volt hát az égi gondviselőre, aki a földi teremtményeket óvta az elemek tombolásában. Mert bizony sokáig tartott, amíg a Tüzek megnyugodtak és a Vizek elcsendesedtek.

11. A Kusok földjeit és népeit nem érték el a földi tombolások. Népükhöz a Fokos Szövetségének erejével a földi uralkodó hatalom az Égből szállt alá a Rend Trónusával és a TUDÁS Koronájával, amit ÉN-LIL tett az első EM-BAR fejére. És ÉN-LIL akarata teljesedett. A Kusok népe boldogságban, örömben és bőséggel ellátva élt ÍZ-TEN Rendje és Törvénye szerint.

12. Gyarapodtak a jóságban és a tudásban, mert a „minden tudás Nénje” – NIN-TUD – bölcseket, tudókat adott közéjük, akik a Tudás Fényének lettek birtokosai. „KAL” nevet adott az ősi nyelv e bölcseknek és a hegyet, ahol a Tudás Fája volt, KAL-DU-nak – a „TUDÁS HEGYÉNEK” nevezték.

13. Az időmúlásával a kosiak mind „tudók” lettek, mert az ősi KAL-DU földjéről mindenűvé elmentek a bölcsek és tanítók oda, ahol a „kosiak” éltek. Le a nagy folyók mentén, át a tengereken és a nagy hegyeken túl is.

14. Legelőször a délfelé ömlő két nagy folyó mentén terjeszkedtek. Az egyiket BARANA, a másikat IDIGLAT néven különböztették meg. A folyókban élt halak sokassága jó étele volt az új telepeseknek. A medréből, partjairól szedett puha agyag szolgált a téglák készítésére de formáltak belőle agyagedényeket, tálakat, fazekakat, korsókat is, melyeket a Nap tüze keményre szárított.

15. Azután tüzet is csiholtak úgy, amint NIN-TUD megtanította őket a tűz élesztésére. A tűz erejével erős téglákat égettek. Az égetett téglákkal házakat is és hamarosan sok hatalmas városuk lett a két folyó országában, amit KAL-DA-nak – a bölcsek, megvilágosodott Kal-ok országának neveztek.

16. Sajnos a sok városból csak „öt-nek” a nevét ismerjük eddig. A sok káldeus agyagtáblán csak a következőket találtuk: ERIDU. . . volt „az elhívottak” városa. NUN-KI ékjelekkel van írva a káldeus agyagtáblákon. Védelmezője és oltalmazója az égi lakók között Dingir-NU-DIM-US, aki – neve szerint – „nem küld halált”. Itt volt a „Tudás” háza. Itt tanították a bölcseket, okosokat, akik ÍZ-TEN papjai lettek, de ők voltak az emberi egészség gondozói is és a betegségek gyógyítói. ALULIM volt a neve annak, akit az égből jött földi királyságra NIN-TUD ide küldött és itt ő 28.800 évig uralkodott. ALAGAR következett utána és 36.000 évig élt. BAD-NAGAR-DIS nevű városban laktak a „dicsőített kosarak” készítői és rajtuk NIN-KURSAG égi szeme őrködött. De nem csak nádkosarakat tudtak készíteni itt, hanem hajókat is csináltak összefonott nádkötegekből, csónakokat és kerekes kocsikat is. ERIDU királysága aztán itt telepedett meg – szintén, mint az égből rendelt földi hatalom és itt uralkodtak EN-MEN-LU-ANNA 43.000 évig, EN-MEN-GAL-ANNA 28.000 évig és DUMUZZI, az Ég Hű Pásztora 36.000 évig. PIR-PIR-AG – volt a másik városuk. Neve annyit jelent: „a Fényözön városa”. Oltalmazójául volt rendelve: PA-BIL-HARSAG. . . „a fény igaz pásztora”. Ide hozta át aztán NIN-TUD az égből rendelt királyságot és EN-SIPA-ZIANNA 28.800 éven át volt a király. PIR-KIB-NUN – volt a „fény bölcseinek a városa” és maga a NAP-ISTEN oltalmazta azt. Itt laktak az „Ég ügyelői”, akik jól ismerték a Napútját és az Ég csillagainak a járását. Ők olvastak az „Ég Könyvében”. Uralkodójuk – NIM-TUD akaratával – EN-MEN-DUR-ANNA volt 21.600 éven át. Aztán az uralkodás központja KUS-KUR-RU nevű város lett. Itt laktak a „hegyi kusok”. NIN-LIL, a lélek anyja oltalmazta őket. Ez volt az utolsó hely az égből jött uralkodó hatalomnak és UBARTUTU volt itt a király 18.600 éven át. Ebben az „öt” városban „nyolc” kiválasztottja volt az égből a földre küldött királyságnak és azok 241.200 éven át irányították a földi életet az égi lakókkal kötött Szövetség szerint. A Tudás Fája jó gyümölcsei sok okosságot, tudást és bölcsességet adtak a káldeus népnek, a Kusoknak. Megtalálták az érceket a földben és mesterei lettek a fémöntésnek. Házi állataik voltak. Teheneket, juhokat fejtek és a tejből sajtot, túrót és vajat készítettek. Öntözőcsatornás termőföldjeiken mindig bőséggel arattak. Fonalat csináltak a juhok gyapjújából, lenből és kenderből és fontak, szőttek. Igavonó állataikra járomot tettek. Készítettek ekét és boronát is. De ők faragták az első TILINKA-t is a nádból, az első kürtöt az ökör szarvából és ők fújták ezeken az első dallamokat is ÍZ-TEN és ÉN-LIL dicséretére.

17. Mert még jól élt emlékezetükben az, hogy ADAMU volt ősapjuk és – az égi NIN-TI-ből a földön ősanyjuk – HÉVE, akik KAL-DU-ban, a nagy hegyek vidékén szálltak le az égből a földre. Apáról fiúra szállt az a szent titok is, hogy az égi szárnyas Kos vezette őket a Tudás Fájához, ahol ÍZ-TEN a Föld javait és az egyesülés boldogságát ajándékozta nekik, mely Nagy Ígéret bizonyságaként szülte – az égi-lakó NIN-TI-ből földi lakóvá lett – HÉVE a földi világ első ügyelőjét – HÉVEKUST.

18. E nagy hagyomány tudatában, KAL-DU-ra a Tudás Hegyére való emlékezés miatt építettek a sík vidékeken hegyhez hasonló torony-templomokat. Minden városukban. Ezeket ÍZ-TEN dicsőítésére emelték. Téglákból raktak vastag falakat és az emeletek száma „hét” volt. E torony templomok tetején volt az „Ég-figyelőinek” hajléka, akik éjjel-nappal figyelték az eget és írták agyagtáblákra.

19. A torony-templom neve a KAL nyelven „HÉZIKAL-MA”. . . azaz „az örök élet országának temploma” – volt. De sokféleképen nevezték e templomaikat. Mondták azt is, hogy: „Isten szemének háza.”, „az Élet helye” és úgy is hogy: ZI-KUR-KAL. . .vagyis „az Élet Hegyének őrzője”. . . és ők úgy hitték, hogy mindegyikben ott van ÍZ-TEN, amikor imádkoznak hozzá és segítségét kérik. E templomokban szentelték meg eredetük titkának hagyományait és tudatosították utódaikban eredetük valóságát. Így tanítottak: „Kezdetben a szárnyas és tündöklő Égi Kos vezette ősanyánkat és ősapánkat az Égből – a Földre, a Tudás Fájához és így ők lettek a Minden Kezdet első földi teremtményei”.

20. Ennek emlékére formáltak színaranyból egy szárnyas kost és a Tudás Fáját is hozzá. Oltárukra tették azt, hogy hirdesse minden l eszármazottúknak a „kosi nemzetség” ÍZ-TEN-től kapott azon kötelezettségét, hogy a Tudás Megtartói legyenek. De ezzel teljesítették NIN-TUD azon óhaját is, melyet így mondott: „Munkálkodjatok, hogy a KOS ÉKE TÜNDÖKÖLJÖN A FÖLDÖN."

részlet

A Magyar Irodalmi Hírlevelet szerkeszti: Fenyvesi Miklós

Irodalommal egy szebb

és jobb
magyar jövőért !

E-mail: miklos.fenyvesi@fibermail.hu

A Magyar Irodalmi Hírlevelet terjeszti a Kárpáti Harsona:

http://www.karpatiharsona.info